TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2006 m. gegužės 18 d. *

Byloje C-397/03 P

dėl 2003 m. rugsėjo 19 d. pagal Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnį pareikšto apeliacinio skundo

Archer Daniels Midland Co., įsteigta Decatur (Jungtinės Amerikos Valstijos),

Archer Daniels Midland Ingredients Ltd, įsteigta Erith (Jungtinė Karalystė),

atstovaujamos *Rechtsanwalt* C. O. Lenz, *solicitors* E. Batchelor bei L. Martin Alegi ir M. Garcia, nurodžiusios adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

apeliantės,

* Proceso kalba: anglų.

dalyvaujant kitai proceso šaliai,

Europos Bendrijų Komisijai, atstovaujamai R. Lyal, padedamo *QC* J. Flynn, nurodžiusiai adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

atsakovei pirmojoje instancijoje,

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas P. Jann, teisėjai K. Schiemann, N. Colneric (pranešėja), E. Juhász ir E. Levits,

generalinis advokatas A. Tizzano,
posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2004 m. lapkričio 18 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2005 m. birželio 7 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Apeliaciniu skundu *Archer Daniels Midland Co.* (toliau – *ADM Company*) ir jos dukterinė bendrovė Europoje *Archer Daniels Midland Ingredients Ltd* (toliau – *ADM Ingredients*) prašo panaikinti 2003 m. liepos 9 d. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Archer Daniels Midland ir Archer Daniels Midland Ingredients prieš Komisiją* (T-224/00, Rink. p. II-2597, toliau – skundžiamas sprendimas), nes juo buvo atmestas ieškinys dėl 2000 m. birželio 7 d. Komisijos sprendimo 2001/418/EB dėl EB 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūros (Byla COMP/36.545/F3 – Amino rūgštys) (OL L 152, 2001, p. 24, toliau – ginčijamas sprendimas) dalinio panaikinimo.

2 Skundžiamu sprendimu Pirmosios instancijos teismas, be kita ko, sumažino solidariai *ADM Company* ir *ADM Ingredients* paskirtą baudą ir iš esmės atmetė ieškinį dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo.

Teisinis pagrindas

3 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 7 straipsnio „Nėra bausmės be įstatymo“ 1 dalis nustato:

„Niekas negali būti nuteistas už veiksmus ar neveikimą, kurie pagal jų padarymo metu galiojusius valstybės įstatymus arba tarptautinę teisę nebuvo laikomi nusikaltimais. Taip pat negali būti skiriama sunkesnė bausmė negu ta, kuri buvo taikoma nusikaltimo padarymo metu.“

4 Pagal EŽTK Protokolo Nr. 7 4 straipsnį „Teisė nebūti dukart teisiamam ar nubaustam už tą patį nusikaltimą“:

„1. Niekas negali būti antrą kartą persekiojamas ar baudžiamas tos pačios valstybės institucijų už nusikaltimą, dėl kurio jis jau buvo išteisintas arba nuteistas galutiniu nuosprendžiu pagal tos valstybės įstatymus ir baudžiamąjį procesą.

<...>

3. Neleidžiama nukrypti nuo šio straipsnio įsipareigojimų remiantis Konvencijos 15 straipsniu.“

5 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamento Nr. 17, Pirmojo reglamento, įgyvendinančio Sutarties (81) ir (82) straipsnius (OL 13, 1962, p. 204), 15 straipsnio 2 dalis numato:

„Komisija gali priimti sprendimą taikyti įmonėms arba įmonių asociacijoms baudas nuo 1 000 iki 1 000 000 apskaitos vienetų arba didesnes, bet ne didesnės kaip 10 %

kiekvienos iš pažeidime dalyvaujančių įmonių praėjusių verslo metų metinės apyvartos, jeigu tyčia arba dėl neatsargumo:

a) jos pažeidžia Sutarties (81) straipsnio 1 dalį arba (82) straipsnį;

<...>

Nustatant baudos dydį, atsižvelgiama į pažeidimo sunkumą ir trukmę."

6 Komisijos pranešime „Baudų nustatymo remiantis Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalimi metodo gairės" (OL C 9, 1998, p. 3, toliau – gairės) nustatyta:

„Čia aprašyti principai garantuoja Komisijos sprendimų skaidrumą ir nešališkumą įmonių ir Teisingumo Teismo atžvilgiu, kartu išlaikant Komisijai atitinkamų teisės aktų suteiktą veiksmų laisvę nustatyti baudas 10 % bendros apyvartos ribose. Ši veiksmų laisvė turi atitikti nuoseklią ir nediskriminuojančią politiką, suderintą su konkurencijos taisyklių pažeidimams baudžiamųjų priemonių taikymui keliamais tikslais.

Naujasis baudos dydžio nustatymo metodas priklausys nuo toliau minimų taisyklių, pagrindinis nustatytasis baudos dydis išaugs dėl sunkinančių aplinkybių arba sumažės dėl lengvinančių aplinkybių.“

7 Pagal gairių 1 punkto A dalies ketvirtąją ir šeštąją pastraipas:

„Svarbu atsižvelgti į pažeidėjų efektyvų ekonominį pajėgumą padaryti pastebimą žalą kitiems ūkio subjektams, ypač vartotojams, ir nustatyti tokį baudos dydį, kuris turėtų didelį atgrasantį efektą.

<...>

Jei pažeidimas susijęs su keliomis įmonėmis (pvz., karteliais), kai kuriais atvejais gali prireikti padidinti baudų dydžius, numatytus kiekvienoje iš trijų kategorijų, tam, kad būtų atkreiptas dėmesys į kiekvienos konkuruojančios įmonės nusikalstamos veikos specifinę svarbą ir tikrąją įtaką konkurencijai, ypač ten, kur skiriasi to paties tipo pažeidimus darančių įmonių dydis.“

Faktinės ginčo aplinkybės

8 Faktinės ginčo aplinkybės, kuriomis remiantis buvo pareikštas ieškinys Pirmosios instancijos teisme, skundžiamame sprendime yra tokios:

„1 Ieškovės (*ADM Company*) ir jos dukterinė bendrovė Europoje (*ADM Ingredients*) veikia grūdų ir aliejinių augalų sėklų perdirbimo sektoriuje. 1991 m. jos pradėjo veikti lizino rinkoje.

2 Lizinas yra pagrindinė amino rūgštis, naudojama gyvulių pašarų maistingumui pagerinti. Sintetinis lizinas yra naudojamas kaip pašarų, pavyzdžiui, grūdų, kurie neturi pakankamai natūralaus lizino, priedas. Jis padeda mitybos specialistams parengti gyvulių pašarams keliamus reikalavimus atitinkančias baltymų dietas. Pašarai, papildyti sintetiniu lizinu, gali būti taip pat naudojami vietoj pašarų, pavyzdžiui, sojos, kuriuose yra pakankamas kiekis natūralaus lizino.

3 1995 m. po slapto *Federal Bureau of Investigation* (Federalinio tyrimų biuro) tyrimo kelių įmonių, veikiančių lizino rinkoje, patalpose Jungtinėse Valstijose buvo atliktos kratos. 1996 m. rugpjūčio ir spalio mėn. Amerikos valdžios institucijos pateikė kaltinimus *ADM*, bendrovėms *Kyowa Hakko Kogyo Co. Ltd* (toliau – *Kyowa*), *Sewon Corp. Ltd*, *Cheil Jedang Corp.* (toliau – *Cheil*) ir *Ajinomoto Co. Inc.* dėl kartelio fiksuoti lizino kainas ir pasidalyti lizino pardavimo kiekius sudarymo laikotarpiu nuo 1992 m. birželio mėn. iki 1995 m. birželio mėnesio. Su *American Department of Justice* (JAV Teisingumo ministerija) sudarytų susitarimų pagrindu už bylą atsakingas teisėjas įmonėms paskyrė baudas. *Kyowa Hakko Kogyo* ir *Ajinomoto* buvo skirta po 10 milijonų JAV dolerių, *ADM Company* – 70 milijonų JAV dolerių, *Cheil* – 1,25 milijono JAV dolerių baudos. *Sewon Corp.* gavo, jos teigimu, 328 000 JAV dolerių baudą. Be to, trys *ADM Company* vadovai už dalyvavimą kartelyje buvo nubausti laisvės atėmimo bausmėmis ir piniginėmis baudomis.

4 1996 m. liepos mėn. *Ajinomoto* Komisijos pranešimo 96/C 207/04 dėl baudų neskyrimo arba sumažinimo kartelių bylose (OL C 207, 1996, p. 4, toliau –

Pranešimas dėl bendradarbiavimo) pagrindu pasisiūlė bendradarbiauti su Komisija įrodant kartelio lizino rinkoje egzistavimą ir jo poveikį Europos ekonominei erdvei (toliau – EEE).

5 1997 m. birželio 11–12 d. Komisija, vadovaudamasi Reglamento Nr. 17 <...> 14 straipsnio 3 dalimi, atliko patikrinimus *ADM Company* ir *Kyowa Hakko Europe GmbH* patalpose Europoje. Po šių patikrinimų *Kyowa Hakko Kogyo* ir *Kyowa Hakko Europe* informavo Komisiją apie jų pageidavimą bendradarbiauti ir suteikė tam tikros informacijos, būtent apie įvykusių lizino gamintojų susitikimų chronologiją.

6 1997 m. liepos 28 d. Komisija Reglamento Nr. 17 11 straipsnio pagrindu išsiuntė *ADM Company* ir *ADM Ingredients*, *Sewon Corp.* ir *Sewon Europe Gmbh* (toliau kartu – *Sewon*) bei *Cheil* prašymus pateikti informacijos apie jų elgesį amino rūgščių rinkoje ir apie tam tikrus prašyme pateikti informaciją minimus kartelių susirinkimus. Po 1997 m. spalio 14 d. Komisijos laiško, primenančio, kad jos neatsakė į minėtus prašymus, *ADM Ingredients* atsakė į Komisijos prašymą dėl lizino rinkos. *ADM Company* nepateikė jokio atsakymo.

7 1998 m. spalio 30 d. Komisija, remdamasi gauta informacija, ieškovėms ir kitoms susijusioms šalims – *ADM Company* ir *ADM Ingredients* (toliau kartu – ADM), *Ajinomoto Co. Inc.* ir jos dukterinei įmonei Europoje *Eurolysine SA* (toliau kartu – *Ajinomoto*), *Kyowa Hakko Kogyo* ir jos dukterinei įmonei Europoje *Kyowa Hakko Europe* (toliau kartu – *Kyowa*), *Daesang Corp.* (buvusi *Sewon Corp.*) ir jos dukterinei bendrovei Europoje *Sewon Europe* bei *Cheil* nusiuntė pranešimą apie kaltinimus dėl EB sutarties 81 straipsnio 1 dalies ir Europos ekonominės erdvės sutarties (toliau – EEE sutartis) 53 straipsnio

1 dalies pažeidimo. Pranešime apie kaltinimus Komisija kaltino minėtas įmones lizino kainų ir pardavimo kvotų fiksavimu EEE ir informacijos apie pardavimo kiekius keitimusi nuo 1990 m. rugsėjo mėn. (*Ajinomoto*, *Kyowa* ir *Sewon* atveju), nuo 1991 m. kovo mėn. (*Cheil* atveju), nuo 1992 m. birželio mėn. (ADM atveju) iki 1995 m. birželio mėnesio.

8 1999 m. kovo 1 d. išklausiusi šalis, 1999 m. rugpjūčio 17 d. Komisija joms nusiuntė papildomą pranešimą apie kaltinimus dėl kartelio trukmės, kuriame nurodė, kad *Ajinomoto*, *Kyowa* ir *Sewon* dalyvavo kartelyje vėliausiai nuo 1990 m. birželio mėn., *Cheil* – vėliausiai nuo 1991 m. pradžios, o ieškovės – nuo 1992 m. birželio 23 dienos. Į šį papildomą pranešimą apie kaltinimus ieškovės atsakė 1999 m. spalio 6 d., patvirtindamos, kad jos neginčija nurodytų faktinių aplinkybių.

9 Užbaigusi procedūrą, Komisija priėmė (ginčijamą) sprendimą. Apie jį ieškovėms buvo pranešta 2000 m. birželio 16 d. laišku.

10 (Ginčijamame sprendime) nurodyta:

„*1 straipsnis*

(*ADM Company*) ir jos dukterinė įmonė Europoje (*ADM Ingredients*), *Ajinomoto Company Incorporated* ir jos dukterinė įmonė Europoje *Eurolysine SA*, *Kyowa Hakko Kogyo Company Limited* ir jos dukterinė įmonė Europoje *Kyowa Hakko Europe GmbH*, *Daesang* ir jos dukterinė įmonė Europoje *Sewon*

Europe GmbH bei (*Cheil*), dalyvaudamos susitarimuose, apimančiuose visą EEE, dėl sintetinio lizino kainų, pardavimo kiekių ir keisdamosi individualia informacija apie sintetinio lizino pardavimo kiekius, pažeidė EB sutarties 81 straipsnio 1 dalį ir EEE sutarties 53 straipsnio 1 dalį.

Pažeidimo trukmė buvo tokia:

a) (*ADM Company*) ir (*ADM Ingredients*) atveju – nuo 1992 m. birželio 23 d. iki 1995 m. birželio 27 dienos;

b) *Ajinomoto Company Incorporated* ir *Eurolysine SA* atveju – vėliausiai nuo 1990 m. liepos mėn. iki 1995 m. birželio 27 dienos;

<...>

2 straipsnis

Įmonėms, nurodytoms 1 straipsnyje, už nustatytus pažeidimus skiriamos tokios baudos:

a) solidariai atsakingoms

(*ADM Company*) ir

(*ADM Ingredients*) – 47 300 000 EUR

b) solidariai atsakingoms

Ajinomoto Company Incorporated ir

Eurolysine SA – 28 300 000 EUR

<...>“

11 Apskaičiuodama baudos dydį Komisija (ginčijamame sprendime) taikė gairėse nurodytą metodiką ir Pranešimą dėl baudų sumažinimo.

12 Pirmiausia pagrindinė bauda, nustatyta atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą ir trukmę, ADM atveju buvo 39 mln. EUR. *Ajinomoto*, *Kyowa*, *Cheil* ir *Sewon* atveju pagrindinė bauda buvo atitinkamai 42, 21, 19,5 ir 21 mln. EUR ((ginčijamo sprendimo) 314 konstatuojamoji dalis).

13 Nustatydama pradinį baudos dydį pagal pažeidimo sunkumą, Komisija pirmiausia konstatavo, kad atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį, faktines pasekmes lizino rinkai EEE ir atitinkamos geografinės rinkos dydį šios įmonės padarė labai sunkų pažeidimą. Pastebėjusi, kad kiekvienos įmonės apyvarta paskutiniais pažeidimo laikotarpio metais rodo, jog įmonės labai skiriasi savo dydžiu,

Komisija baudas diferencijavo. Todėl buvo nustatyti tokie pradiniai baudos dydžiai: ADM ir *Ajinomoto* po 30 milijonų EUR, *Kyowa*, *Cheil* ir *Sewon* po 15 milijonų EUR ((ginčijamo sprendimo) 305 konstatuojamoji dalis).

14 Atsižvelgiant į kiekvienos įmonės padaryto pažeidimo trukmę ir atitinkamai nustatant kiekvienai jų skirtinos pagrindinės baudos dydį, pradiniai baudos dydžiai buvo padidinti 10 % už kiekvienus metus; taip ADM ir *Cheil* pradinė bauda padidinta 30 %, *Ajinomoto*, *Kyowa* ir *Sewon* – 40 % ((ginčijamo sprendimo) 313 konstatuojamoji dalis).

15 Antra, dėl atsakomybę sunkinančių aplinkybių, t. y. dėl to, kad abi įmonės buvo pažeidimo organizatorės, ADM ir *Ajinomoto* nustatytas pagrindinis baudos dydis buvo padidintas 50 %: 19,5 milijono EUR ADM ir 21 milijonu EUR *Ajinomoto* ((ginčijamo sprendimo) 356 konstatuojamoji dalis).

16 Trečia, dėl atsakomybę lengvinančių aplinkybių, t. y. dėl to, kad *Sewon* nuo 1995 m. pradžios atliko pasyvų vaidmenį kartelyje, Komisija ieškovėms sumažino baudos padidinimą už pažeidimo trukmę 20 % ((ginčijamo) sprendimo 365 konstatuojamoji dalis). Remdamasi tuo, kad visos įmonės nutraukė pažeidimą iš karto po to, kai įsikišo valdžios institucija, Komisija kiekvienai iš jų nustatytas pagrindines baudas dar sumažino 10 % ((ginčijamo sprendimo) 384 konstatuojamoji dalis).

17 Ketvirta, remdamasi pranešimo dėl bendradarbiavimo D punktu, Komisija „gerokai sumažino" baudos dydį. Dėl to Komisija *Ajinomoto* ir *Sewon* baudą, kurią jos būtų gavusios, jeigu nebūtų su ja bendradarbiavusios, sumažino 50 %,

Kyowa ir *Cheil* – 30 % ir galiausiai ADM – 10 %. ((ginčijamo sprendimo) 431, 432 ir 435 konstatuojamosios dalys).“

Ieškinys Pirmosios instancijos teisme ir skundžiamas sprendimas

9 2000 m. rugpjūčio 25 d. ieškovės Pirmosios instancijos teismui pateikė ieškinį dėl ginčijamo sprendimo.

10 Ieškiniu jos prašė panaikinti šį sprendimą paskirti joms baudą arba sumažinti juo paskirtą baudą.

11 Skundžiamu sprendimu Pirmosios instancijos teismas:

— nustatė ieškovėms solidariai paskirtos baudos dydį – 43 875 000 EUR,

— atmetė likusią ieškinio dalį,

— nurodė ieškovėms padengti savo ir tris ketvirtadalius Europos Bendrijų Komisijos bylinėjimosi išlaidų, o pastarajai nurodė padengti vieną ketvirtadalį savo bylinėjimosi išlaidų.

Šalių reikalavimai Teisingumo Teisme

12 Apeliantės Teisingumo Teismo prašo:

— panaikinti skundžiamo sprendimo dalį, kuria Pirmosios instancijos teismas atmetė ieškinį dėl ginčijamo sprendimo,

— panaikinti ginčijamo sprendimo 2 straipsnį, kiek jis susijęs su ADM,

— nepatenkinus antrojoje įtraukoje nurodyto reikalavimo, pakeisti ginčijamo sprendimo 2 straipsnį sumažinant arba panaikinant ADM paskirtą baudą,

— nepatenkinus antrojoje ir trečiojoje įtraukose nurodytų reikalavimų, grąžinti bylą Pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, kad jis priimtų sprendimą atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo sprendimą dėl teisės,

— bet kuriuo atveju nurodyti Komisijai padengti savo ir ADM bylinėjimosi pirmosios instancijos teisme ir Teisingumo Teisme išlaidas.

13 Komisija Teisingumo Teismo prašo:

— atmesti apeliacinį skundą,

— priteisti iš apeliančių bylinėjimosi išlaidas.

Apeliacinio skundo pagrindai

14 Grįsdamos savo apeliacinį skundą apeliantės nurodo šiuos pagrindus:

— įstatymų negaliojimo atgal principo pažeidimą, pritarus Komisijos gairių taikymui atgal,

— lygybės principo pažeidimą:

— patvirtinant Komisijos vykdytą diskriminaciją jų atžvilgiu taikant baudų apskaičiavimo metodą vienalaikiams konkurencijos teisės pažeidimams, atsižvelgiant į tai, kada priimtas sprendimas – prieš ar po gairių paskelbimo,

— patvirtinant ADM pradinį baudos dydį, kuris buvo lygus *Ajinomoto* paskirtai baudai, nors *Ajinomoto* rinkos dalis EEE yra beveik du kartus didesnė nei ADM,

— principo *non bis in idem* pažeidimą, nusprendžiant, kad Komisija neprivalėjo nei kompensuoti kitoms valdžios institucijoms už tuos pačius veiksmus ADM sumokėtų baudų, nei į jas nei atsižvelgti,

— pareigos motyvuoti pažeidimą:

— konstatuojant, kad Komisija neprivalėjo atsižvelgti į ADM trečiosiose valstybėse sumokėtas baudas, nors Komisijos paskirta bauda buvo apskaičiuota būtent pagal pasaulinę ADM apyvartą, ir todėl ji buvo nubausta remiantis jos apyvarta valstybėse, kuriose ADM jau buvo paskirta bauda,

— konstatuojant, kad bauda yra protinga, nepaisant Komisijos pareigos atsižvelgti į ADM lizino apyvartą EEE nesilaikymo,

— įrodymų iškraipymą konstatuojant, kad Komisija įrodė ekonominį poveikį, nors šiuose įrodymuose nenagrinėjamas kainų lygis nesant kartelio, ir todėl jie neįrodo, kad kainos priešingu atveju būtų buvusios mažesnės,

— principo, pagal kurį Komisija privalo laikytis savo nustatytų taisyklių, pažeidimą, leidžiant šiai institucijai pažeisti gaires,

— proporcingumo principo, kaip jis buvo išaiškintas Teisingumo Teismo ir Pirmosios instancijos teismo, pagal kurį turi būti tam tikra baudų ir atitinkamų apyvartų tarpusavio priklausomybė, pažeidimą.

Dėl apeliacinio skundo

Dėl pirmojo pagrindo, pagrįsto įstatymo netaikymo atgal principo pažeidimu

15 Pirmajame pagrinde apeliantės kaltina Pirmosios instancijos teismą skundžiamo sprendimo 39–61 punktuose pažeidus įstatymo netaikymo atgal principą, patvirtinant Komisijos gairių taikymo atgal teisėtumą.

16 Jos tvirtina, kad baudos dydis būtų buvęs mažesnis nei remiantis gairėmis paskirta bauda, jei būtų laikytasi ankstesnės praktikos.

17 Skundžiamame sprendime Pirmosios instancijos teismas atmetė šį kaltinimą, tai pagrįsdamas tokiais pačiais argumentais, kaip ir nurodyti to paties teismo sprendimuose, dėl kurių 2005 m. birželio 28 d. buvo priimtas Teisingumo Teismo sprendimas *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink. p. I-5425).

18 Minėto sprendimo 202–206 punktuose Teisingumo Teismas Pirmosios instancijos teismo argumentus išdėstė taip:

„202 Pirmiausia Pirmosios instancijos teismas teisingai pažymėjo, kad EŽTK 7 straipsnyje kaip pagrindinė teisė įtvirtintas baudžiamųjų įstatymų negaliojimo atgal principas yra bendras Bendrijos teisės principas, kurio turi būti laikomasi skiriant baudas už konkurencijos taisyklių pažeidimą ir pagal kurį reikalaujama, kad skirtos sankcijos atitiktų sankcijas, kurios buvo numatytos pažeidimo padarymo metu.

203 Toliau Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad gairės neperžengė teisinių baudų dydžio nustatymo ribų, kurias iki pažeidimų padarymo apibrėžė Reglamento Nr. 17 15 straipsnis.

204 Gairėse numatytas baudų apskaičiavimo metodas ir toliau grindžiamas šios nuostatos nustatytais principais, nes baudos vis dar nustatomos remiantis pažeidimo sunkumu bei trukme ir jos negali viršyti maksimalios 10 % bendros apyvartos ribos.

205 Todėl gairės nekeičia teisinio sankcijų pagrindo, kurį ir toliau apibrėžia tik Reglamentas Nr. 17. Ankstesnė Komisijos sprendimų praktika neįeina į teisinį pagrindą.

206 Galiausiai, Pirmosios instancijos teismo nuomone, šiuo atveju baudos nebuvo sugriežtintos atgaline data, nors gairės tam tikrais atvejais lemia

didesnių baudų skyrimą. Tai išplaukia iš Komisijos diskrecijos nustatant baudų dydį, kuria ji disponuoja pagal Reglamentą Nr. 17. Todėl Komisija, atsižvelgdama į konkurencijos politikos poreikius, bet kuriuo metu galėtų pakelti baudų lygį, jeigu jos neviršija Reglamento Nr. 17 nustatytų ribų <...>"

19 Kaip Teisingumo Teismas konstatavo minėto sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 207 ir 208 punktuose, Pirmosios instancijos teismo prielaida, pagal kurią gairės neįeina į teisinį baudų nustatymo pagrindą, nes jį sudaro vien Reglamento Nr. 17 15 straipsnis, ir todėl gairių taikymas pažeidimams, padarytiems iki jų priėmimo, negali pažeisti įstatymo netaikymo atgal principo, yra neteisinga.

20 Iš tikrųjų bausmių politikos, nagrinėjamu atveju – Komisijos konkurencijos politikos baudų srityje, pokytis, ypač jei jis įvyksta priėmus elgesio taisykles, kaip antai gairės, gali turėti poveikį įstatymo netaikymo atgal principui (minėto sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 222 punktas).

21 Vis dėlto veiksmingas Bendrijos konkurencijos taisyklių taikymas reikalauja, kad Komisija galėtų bet kuriuo metu pritaikyti baudų dydį šios politikos poreikiams (1983 m. birželio 7 d. Sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją*, 100/80–103/80, Rink. p. 1825, 109 punktas ir minėto sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 227 punktas).

22 Iš to matyti, kad įmonės, dėl kurių buvo pradėta administracinė procedūra, per kurią gali būti paskirtos baudos, negali turėti teisėtų lūkesčių, kad Komisija neviršys anksčiau skiriamų baudų dydžio arba taikys tą patį baudų apskaičiavimo metodą (minėto sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 228 punktas).

23 Dėl to šiuo atveju įmonės privalo turėti omenyje, kad Komisija bet kuriuo atveju gali nuspręsti pakelti baudų dydį, palyginti su anksčiau taikytomis baudomis (minėto sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 229 punktas).

24 Tai turi būti taikoma ne tik tuomet, jei Komisija pakeltų baudų dydį paskirdama baudas individualiais sprendimais, bet ir tuomet, jei baudos padidinamos konkrečiais atvejais taikant tokias visuotinai taikomas elgesio taisykles, kaip antai gairės (minėto sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 230 punktas).

25 Kaip ir byloje *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* reikia daryti išvadą, kad gaires, o ypač jose nustatytą naują baudų apskaičiavimo metodą, tiek, kiek jos gali neigiamai paveikti baudų dydį, tokios įmonės, šiuo atveju apeliantės įmonės, galėjo protingai numatyti atitinkamų pažeidimų padarymo momentu ir kad ginčijamame sprendime taikydama gaires pažeidimams, padarytiems iki jų priėmimo, Komisija nepažeidė įstatymo netaikymo atgal principo (minėto sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 231 ir 232 punktai).

26 Todėl Pirmosios instancijos teismas, atmesdamas ieškinio pagrindą dėl panaikinimo, pagrįstą įstatymo netaikymo atgal principo pažeidimu, nepadarė teisės klaidos.

27 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, reikia atmesti pirmąjį apeliacinio skundo pagrindą.

Dėl antrojo pagrindo, pagrįsto lygybės principo pažeidimu

28 Antrasis ieškovių nurodytas pagrindas susideda iš dviejų dalių. ADM priekaištauja Pirmosios instancijos teismui pažeidus lygybės principą, pirmiausia patvirtinant Komisijos vykdytą diskriminaciją jų atžvilgiu dėl baudų apskaičiavimo metodo, taikyto tiems patiems pažeidimams konkurencijos teisės požiūriu, nelygu kada ši institucija priėmė savo sprendimą – prieš gairių paskelbimą ar po jo (skundžiamo sprendimo 69–75 punktai), ir, antra, patvirtinant ADM pradinį baudos dydį, kuris buvo lygus *Ajinomoto* paskirtai baudai, nors pastarosios įmonės rinkos dalis EEE yra beveik du kartus didesnė nei ADM (skundžiamo sprendimo 207 ir 211–214 punktai).

29 Dėl antrojo pagrindo pirmos dalies pažymėtina, kad ji yra glaudžiai susijusi su pirmuoju apeliacinio skundo pagrindu, nes tariamai diskriminuojantys veiksmai apeliančių atžvilgiu atsirado dėl to, jog nuo tam tikros datos buvo pradėtos taikyti gairės.

30 Kaip buvo nurodyta šio sprendimo 21 punkte, Komisija gali bet kuriuo metu pakelti baudų dydį, palyginti su anksčiau taikytų baudų dydžiu.

31 Todėl Teisingumo Teismas minėto sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 110 punkte atmetė pagrindą, pagrįstą tuo argumentu, jog Komisijos taikytas metodas yra diskriminuojantis dėl to, kad tos bylos faktinės aplinkybės įvyko tuo pačiu metu kaip ir kitų procedūrų, kuriose Komisija priėmė sprendimą anksčiau nei toje byloje, nustatydama gerokai mažesnes baudas.

32 Todėl antrojo pagrindo pirma dalis yra netinkama.

33 Dėl to paties apeliacinio skundo pagrindo antros dalies pažymėtina, kad apeliančių argumentai grindžiami prielaida, jog jei kelios įmonės dalyvavo tame pačiame pažeidime, pradiniai baudos dydžiai gali skirtis tik dėl atitinkamo produkto pardavimo apyvartos EEE. Tokia prielaida yra klaidinga.

34 Kaip matyti iš minėto sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 243 ir 312 punktų, pradinių baudos dydžių diferenciacija yra leidžiama atsižvelgiant ne tik į atitinkamą apyvartą, bet ir į kitus kriterijus.

35 Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 212 punkte, remdamasis faktų konstatavimu, kurį jis turi atlikti, nepadarė teisės klaidos nuspręsdamas, kad bendra ADM apyvarta, kuri pateikia informacijos apie įmonės dydį ir galią, aiškiai rodo, jog ADM yra du kartus didesnė nei *Ajinomoto*, o tai atsveria faktą, kad ji turi mažesnę įtaką lizino rinkai EEE nei *Ajinomoto* ir reiškia, jog pradinis baudos dydis turi turėti nemažą atgrasantį efektą.

36 Todėl reikia atmesti antrojo pagrindo antrą dalį, vadinasi, ir visą šį pagrindą.

Dėl trečiojo pagrindo, pagrįsto non bis in idem principo išvestinės pažeidimu

Šalių argumentai

37 Kaip trečiąjį, per posėdį patikslintą, pagrindą apeliantės nurodo *non bis in idem* principo išvestinės pažeidimą, nes Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 85–104 punktuose nusprendė, jog Komisija neprivalėjo nei kompensuoti kitoms valdžios institucijoms už tuos pačius veiksmus ADM sumokėtų baudų, nei į jas atsižvelgti.

38 Šis apeliacinio skundo pagrindas susideda iš trijų dalių.

39 Apeliantės pirmiausia tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą per siaurai aiškindamas *non bis in idem* principą ir 1972 m. gruodžio 14 d. Sprendimą *Boehringer Mannheim prieš Komisiją* (7/72, Rink. p. 1281). Jos tvirtina, kad vienas iš elementarių principų yra iš *non bis in idem* išvestas principas, pagal kurį reikalaujama atsižvelgti į konkuruojančias sankcijas dėl tų pačių faktų. Tai yra vienas iš pagrindinių Bendrijos teisės principų, kuris veikia nepriklausomai nuo jokių susitarimų. Apeliantės nurodo, kad minėtame sprendime *Boehringer Mannheim prieš Komisiją* Teisingumo Teismas išreiškė savo nuomonę apie trečiąją valstybę ir nusprendė, kad elementarūs teisingumo principai yra taikomi tokio pobūdžio bylose. Gero administravimo, teisingumo ir proporcingumo principai reikalauja, kad skiriant vėlesnes sankcijas būtų atsižvelgiama į bet kokio teismo už tuos pačius veiksmus paskirtas sankcijas. Priešingu atveju išliktų rizika per daug nubausti atitinkamą įmonę ir taip būtų paskirta neproporcinga bauda atgrasinimo ir (arba) represinio teisingumo požiūriu.

40 Antra, apeliantės nurodo, kad skundžiamo sprendimo 101 ir 102 punktuose pateikta išvada, jog jos neįrodė, kad pažeidimą, už kurį nubaudė Komisija ir trečiosios valstybės, sudarantys faktai yra identiški, yra įrodymų iškraipymas, Teisingumo Teismo statuto 36 straipsnio pažeidimas dėl pareigos motyvuoti nevykdymo ir jų teisės į gynybą pažeidimas.

41 Galiausiai ieškovės tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas padarė klaidą skundžiamo sprendimo 103 punkte konstatuodamas, jog net jei faktai būtų identiški, nėra jokios teisės į kompensaciją, nes ADM neįrodė, kad trečiosiose valstybėse skirtos baudos buvo susijusios su karteliu bei jo poveikiu EEE, ir konstatuodamas, kad šios baudos buvo apskaičiuotos remiantis ADM apyvarta JAV ir Kanadoje. Pakanka tik įrodyti, jog veiksmai, už kuriuos paskyrė baudą Komisija ir trečiosios valstybės, yra identiški. ADM mano, kad ji įrodė, jog jos veiksmai ir kartelis, dėl kurio paskyrė baudą Komisija ir trečiųjų valstybių valdžios institucijos, yra susiję su tuo pačiu pasauliniu karteliu.

42 Dėl apeliančių nurodyto trečiojo pagrindo pirmos dalies Komisija tvirtina, kad minėtame sprendime *Boehringer Mannheim prieš Komisiją* nebuvo sprendžiamas klausimas, ar ši institucija privalo įskaičiuoti trečiųjų valstybių paskirtą baudą, jei šios institucijos ir minėtų valdžios institucijų nustatyti faktai prieš įmonę yra identiški. Ji mano, kad yra pakankamas pagrindas tvirtinti, jog 1969 m. vasario 13 d. Sprendime *Wilhelm ir kt.* (14/68, Rink. p. 1) ir minėtame sprendime *Boehringer Mannheim prieš Komisiją* nagrinėtas prigimtinės teisės principas yra taikomas tik Europos Sąjungoje. Visos Europos Sąjungos valstybės privalo bent jau konkurencijos teisės srityje nenukrypti nuo viršesnės Teisingumo Teismo praktikos, o šių valstybių ir Bendrijų institucijų dalis kompetencijos sutampa. Tačiau tarp JAV ir Europos bendrijos jokio ryšio ir tokio dalies kompetencijos sutapimo nėra.

43 Dėl apeliančių nurodyto trečiojo pagrindo antros dalies Komisija tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas, darydamas nuorodą į minėtą sprendimą *Boehringer Mannheim prieš Komisiją*, įrodė, kad Bendrijos ir JAV valdžios institucijos domisi tik kartelio narių veiksmais savo teritorijose. Šiame sprendime Teisingumo Teismas atskyrė susitarimus dėl kartelio ir kartelio veikimą skirtingose teritorijose.

44 Dėl trečios trečiojo pagrindo dalies Komisija tvirtina, kad ADM klaidingai suprato skundžiamo sprendimo 103 punktą. Pirmosios instancijos teismas iš tikrųjų nagrinėjo klausimą, ar nubaudimas JAV ir Kanadoje buvo susijęs su identiškais veiksmais, už kuriuos Komisija ginčijamu sprendimu paskyrė baudą.

45 Komisija mano, kad jeigu Bendrijos ir JAV valdžios institucijų inkriminuojami faktai neturi to paties objekto ir įvyko ne toje pačioje teritorijoje, jų negalima laikyti identiškais. Komisijos ir JAV valdžios institucijų inkriminuoti faktai nėra identiški ir niekas neleidžia ADM daryti išvados, jog skirdamos baudą pastarosios siekė ją nubausti už susitarimų įgyvendinimą EEE.

Teisingumo Teismo vertinimas

– Dėl pirmos šio pagrindo dalies

46 Kaip apeliantės paaiškino per posėdį, jos nesiremia pačiu *non bis in idem* principu. Jos netvirtina, kad Komisija neteisėtai pradėjo procedūrą ar kad ji neturėjo teisės

skirti baudos. Apeliantės iš esmės tvirtina, kad vienas iš elementarių principų yra iš *non bis in idem* išvestas principas, kuriuo remiantis turi būti atsižvelgta į konkuruojančias sankcijas už tuos pačius veiksmus.

47 Šiuo klausimu pirmiausia primintina, kad nagrinėjant apeliacinį skundą, Teisingumo Teismo vykdoma kontrole siekiama, viena vertus, patikrinti, kiek Pirmosios instancijos teismas teisės požiūriu teisingai atsižvelgė į visus veiksnius, svarbius pažeidimo sunkumo laipsniui pagal Sutarties 81 straipsnį ir Reglamento Nr. 17 15 straipsnį nustatyti, o, antra vertus, įvertinti, ar Pirmosios instancijos teismas teisės požiūriu pakankamai nuodugniai išnagrinėjo ieškovo argumentus dėl baudos panaikinimo ar sumažinimo (minėto sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 244 punktas ir jame nurodyta Bendrijos teismų praktika).

48 Šioje byloje Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 98 punkte pažymėjo, kad minėto sprendimo *Boehringer Mannheim prieš Komisiją* 3 punkto turinys rodo, jog Teisingumo Teismas nesprendė klausimo, ar Komisija privalo įskaičiuoti trečiųjų valstybių valdžios institucijų paskirtą baudą, jei šios institucijos ir minėtų valdžios institucijų nustatyti faktai prieš įmonę yra identiški, tačiau Teisingumo Teismas Komisijos ir trečiosios valstybės inkriminuojamų faktų tapatumą pripažino išankstine tokio nagrinėjimo sąlyga.

49 Šiuo klausimu Pirmosios instancijos teismas nepadarė jokios teisės klaidos. Iš tikrųjų minėtame sprendime *Boehringer Mannheim prieš Komisiją* Teisingumo Teismas nesprendė šio klausimo, nes nebuvo įrodyta, kad Komisijos bei JAV valdžios institucijų nustatyti faktai prieš ieškovę buvo identiški.

50 Darydamas nuorodą į minėto sprendimo *Wilhelm ir kt.* 11 punktą, Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 99 punkte laikėsi nuomonės, kad

atsižvelgdamas į išskirtinę situaciją, kurią lemia, pirma, glaudi valstybių narių nacionalinių rinkų ir bendrosios rinkos tarpusavio priklausomybė ir, antra, ypatinga Bendrijos ir valstybių narių kompetencijos pasidalijimo kartelių toje pačioje bendrosios rinkos teritorijoje srityje sistema, Teisingumo Teismas, pripažinęs dvigubo persekiojimo galimybę ir atsižvelgdamas į dėl to galimą dvigubą sankciją, nusprendė, kad remiantis teisingumo reikalavimu būtina atsižvelgti į pirmą nubaudžiantį sprendimą.

51 Skundžiamo sprendimo 100 punkte Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad tokios situacijos nebuvo nagrinėjamu atveju, ir nusprendė, jog nesant tiesioginės nuorodos į tarptautinės sutarties nuostatą, numatančią Komisijai pareigą nustatant baudos dydį atsižvelgti į tai pačiai įmonei už tas pačias veikas trečiosios valstybės, pavyzdžiui, JAV ar Kanados, nustatytas sankcijas, ieškovės negali teisėtai priekaištauti Komisijai pažeidus šioje byloje šią tariamą pareigą.

52 Net jei tokie argumentai būtų klaidingi, o vertinant bylos aplinkybes nustatant baudos dydį reikėtų atsižvelgti į trečiųjų valstybių valdžios institucijų nustatytas sankcijas, kaltinimas, pagrįstas Komisijos neatsižvelgimu į trečiųjų valstybių jau nustatytas sankcijas, būtų tinkamas, tik jei Komisijos ir JAV bei Kanados valdžios institucijų nustatyti faktai prieš ADM būtų identiški.

53 Skundžiamo sprendimo 101–103 punktuose Pirmosios instancijos teismas papildomai nagrinėjo, ar ieškovės pateikė tokio identiškumo įrodymų. Taigi reikia išnagrinėti kitas trečiojo pagrindo su šiais punktais susijusias dalis.

54 Dėl apeliančių grindžiant trečiojo pagrindo pirmą dalį nurodyto gero administravimo principo reikia konstatuoti, kad jis yra netinkamas šioje situacijoje.

— Dėl antros trečiojo pagrindo dalies

55 Dėl Pirmosios instancijos teismo teiginio, jog nebuvo įrodyta, kad Komisijos ir JAV bei Kanados valdžios institucijų nustatyti faktai prieš ADM yra identiški, apeliantės pirmiausia nurodo įrodymų iškraipymą. Jos tvirtina, kad faktą, jog pažeidimai, susiję su lizinu ir citrinų rūgštimi, skyrėsi vienas nuo kito, aiškiai patvirtina dokumentai, susiję su taikos sutartimis tiek JAV, tiek Kanadoje – valstybėse, kuriose pažeidimai būtų kvalifikuojami kaip atskiri kaltinimai ADM. Nei šie dokumentai, nei jokie kiti įrodymai neleidžia manyti, kad nagrinėjami atskiri susitarimai yra „platesnių susitarimų ir suderintų veiksmų komplekso“ dalis.

56 Vis dėlto Pirmosios instancijos teismas nemanė, kad pažeidimai, susiję atitinkamai su lizinu ir citrinos rūgštimi, nesiskiria vienas nuo kito. Skundžiamo sprendimo 103 punkto pradžioje jis išreiškė abejonių dėl to, ar nubaudimas už kartelį dėl lizino gali būti laikomas atskiru nuo nubaudimo už kartelį dėl citrinos rūgšties. Vis dėlto jis nusprendė, kad šiuo atveju taip yra.

57 Nors Pirmosios instancijos teismas manė, kad nubaudimai JAV ir Kanadoje buvo susiję su platesniu susitarimų ir suderintų veiksmų kompleksu, negalima tvirtinti, kad šis teismas iškraipė įrodymus. Nuoroda į „nubaudimus JAV ir Kanadoje už platesnį susitarimų ir suderintų veiksmų kompleksą“, esanti skundžiamo sprendimo 102 punkte, turi būti skaitoma atsižvelgiant į minėto sprendimo *Boehringer Mannheim prieš Komisiją* 5 punktą, kuriame kalbama apie „platesnį kompleksą“ ir kurį Pirmosios instancijos teismas nurodė ankstesniame punkte. Ji turi būti suprantama taip, kad minėti nubaudimai buvo susiję ir su veiksmais citrinos rūgšties srityje, kurie nėra nagrinėjami ginčijamame sprendime.

58 Taigi kaltinimas dėl įrodymų iškraipymo turi būti atmestas.

59 Apeliantės taip pat nurodo, kad Pirmosios instancijos teismas nenurodydamas motyvų neatsižvelgė į jų papildomai pateiktus įrodymus dėl procedūrų tapatumo, taip pažeisdamas Teisingumo Teismo statuto 36 straipsnį.

60 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Teisingumo Teismo statuto 36 straipsnyje ir 53 straipsnio pirmojoje pastraipoje įtvirtinta Pirmosios instancijos pareiga motyvuoti sprendimus nereikalauja iš Pirmosios instancijos teismo pateikti paaiškinimų atskirai dėl kiekvieno ginčo šalių nurodyto argumento. Motyvavimas gali būti netiesioginis, jei jis leidžia suinteresuotajam asmeniui suprasti priežastis, dėl kurių buvo imtasi atitinkamų priemonių, o Teisingumo Teismui – turėti pakankamai duomenų, kad galėtų vykdyti savo teisminę kontrolę (šiuo klausimu žr. 2004 m. sausio 7 d. Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, Rink. p. I-123, 372 punktą).

61 Dėl ADM pateiktų papildomų įrodymų reikia pažymėti, kad Pirmosios instancijos teismas nepažeidė savo pareigos motyvuoti. Jo motyvavimas yra pagrįstas prielaida, kad norėdamos įrodyti, kad nustatyti faktai yra identiški, apeliantės turėjo įrodyti, kad JAV ir Kanadoje paskelbti kaltinamieji sprendimai buvo susiję su kartelio veikimu ar poveikiu ne tik šiose, bet ir kitose valstybėse, ypač EEE. Konstatuodamas, kad tai nebuvo įrodyta, Pirmosios instancijos teismas apeliančių pateiktus papildomus įrodymus netiesiogiai pripažino nepakankamus šio kriterijaus atžvilgiu.

62 Todėl kaltinimas dėl Teisingumo Teismo statuto 36 straipsnio pažeidimo negali būti priimtas.

63 Galiausiai apeliantės nurodo: kadangi savo atsiliepimuose į ieškinį ir ginčijamame sprendime Komisija akivaizdžiai pripažino, kad faktai, už kuriuos atlikus trečiosiose valstybėse pradėtas procedūras skirtos baudos, buvo visiškai tokie pat, kaip ir nurodyti Pirmosios instancijos teisme, tai turėjo suteikti joms galimybę pateikti savo priešingą tvirtinimą.

64 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Komisija iš tiesų nurodė, jog EEE įvykdytas pažeidimas yra susijęs su pasauliniu karteliu. Vis dėlto tai nurodydama Komisija nepripažino, kad jos ir JAV bei Kanados valdžios institucijų nustatyti faktai prieš apeliantes yra identiški.

65 Iš tikrųjų iš ginčijamo sprendimo motyvų 183 punkto matyti, kad Komisija kaltina ADM ir kitas šiame sprendime nurodytas įmones pažeidus EB 81 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį, nes jos EEE viduje susitarimu nustatė lizino kainas, kontroliavo pasiūlą, pasidalijo tarpusavyje pardavimo kiekius bei keitėsi informacija apie savo pardavimo kiekius tam, kad galėtų kontroliuoti kvotų, dėl kurių buvo susitarta, laikymąsi. To paties sprendimo motyvų 311 punkte Komisija pažymėjo, kad remiantis JAV ir Kanados valdžios institucijų pateikta informacija, šiame sprendime nurodytoms įmonėms paskiriant baudas buvo atsižvelgta tik į kartelio, nagrinėjamo minėtame sprendime, antikonkurencinį poveikį minėtų valstybių jurisdikcijoje.

66 Taigi darytina išvada, kad Komisija manė, jog tai buvo kartelio įgyvendinimas skirtingose teritorijose. Todėl Komisijos konstatavimai leido apeliantėms tinkamai ginti savo nuomonę šiuo klausimu.

67 Todėl kaltinimas dėl teisės būti išklausytam pažeidimo yra nepagrįstas.

— Dėl trečiojo apeliacinio skundo pagrindo trečios dalies

68 Skundžiamo sprendimo 103 punktas yra susijęs su Pirmosios instancijos teismo atlikta analize dėl nurodytų faktų identiškumo.

69 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad tuo atveju, kai trečiojoje valstybėje paskirta bauda yra susijusi tik su kartelio veikimu ar poveikiu šios valstybės rinkoje, o Bendrijos bauda – tik su kartelio veikimu ir poveikiu Bendrijos rinkoje, nėra faktų identiškumo.

70 Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 103 punkte pabrėžė, kad nagrinėjamos baudos buvo apskaičiuotos remiantis apyvarta atitinkamai JAV ir Kanadoje, kad pagrįstų savo išvadą, jog baudomis buvo siekiama nubausti už kartelio įgyvendinimą tose valstybėse, o ne EEE.

71 Pirmosios instancijos teismas mano, kad ADM neįrodė, jog už nagrinėjamo kartelio įgyvendinimą ir poveikį atitinkamai JAV ir Kanadoje nustatytos baudos buvo apskaičiuotos atsižvelgiant į šio kartelio įgyvendinimą ir poveikį EEE.

72 Taigi pagrindinis apeliančių kaltinimas, nurodytas grindžiant trečiojo pagrindo trečią dalį, yra nepagrįstas.

73 Papildomai jos tvirtina, kad Komisija privalo atsižvelgti į kitoms valdžios institucijoms sumokėtas baudas, apskaičiuotas pagal apyvartas JAV ir Kanadoje, kai, kaip ir šioje byloje, Komisija apskaičiuodama apeliantėms skirtiną baudą remiasi jų pasauline apyvarta. Tai darydama ši institucija minėtą baudą apskaičiuoja remdamasi apeliančių apyvarta valstybėse, kuriose jos jau sumokėjo baudą, pridėdama prie to apyvartą EEE rinkoje.

74 Vis dėlto ginčijamame sprendime pasaulinė apyvarta buvo naudojama tik palyginti atitinkamų įmonių dydį, kad būtų galima atsižvelgti į realią minėtų įmonių galimybę padaryti didelę žalą lizino rinkai EEE.

75 Todėl šis kaltinimas turi būti atmestas.

76 Kadangi visi ieškovės nurodyti kaltinimai dėl Pirmosios instancijos teismo tvirtinimo, kad jos neįrodė nustatytų faktų identiškumo, yra nepagrįsti, reikia atmesti trečiąjį apeliacinio skundo pagrindą.

Dėl ketvirtojo pagrindo, pagrįsto pareigos motyvuoti pažeidimu

77 Ketvirtasis pagrindas susideda iš dviejų dalių.

78 Pirmoje šio pagrindo dalyje, kuri yra susijusi su skundžiamo sprendimo 85–94 punktais, apeliantės tvirtina, jog Pirmosios instancijos teismas pažeidė Teisingumo Teismo statuto 36 straipsnį nuspręsdamas, kad Komisija neprivalėjo atsižvelgti į trečiosiose valstybėse jų sumokėtas baudas, nors Komisijos paskirta bauda buvo apskaičiuota remiantis pasauline apyvarta, ir dėl to bauda ieškovėms yra paskirta remiantis apyvarta valstybėse, kuriose joms jau buvo paskirta bauda.

79 Antroje ketvirtojo pagrindo dalyje, kuri yra susijusi su skundžiamo sprendimo 198–206 punktais, apeliantės tvirtina, jog Pirmosios instancijos teismas pažeidė Teisingumo Teismo Statuto 36 straipsnį konstatuodamas, kad bauda yra protinga, nepaisant Komisijos pareigos atsižvelgti į ADM lizino apyvartą EEE nesilaikymo.

80 Dėl su Pirmosios instancijos teismo pareiga motyvuoti susijusių reikalavimų darytina nuoroda į šio sprendimo 60 punktą.

81 Šiuo atveju Pirmosios instancijos teismo sprendimas, kiek jis susijęs su šiais dviem klausimais, yra pakankamai motyvuotas. Pirma, Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 85–103 punktuose pateikė detalius motyvus, lėmusius jo išvadą, kad Komisija neprivalėjo atsižvelgti į ADM trečiosiose valstybėse sumokėtas baudas. Antra, skundžiamo sprendimo 198–206 punktuose jis pateikė savo motyvus, kuriais remdamasis atmetė apeliančių argumentus, jog bauda buvo neproporcinga, palyginti su jų apyvarta lizino rinkoje EEE.

82 Todėl ketvirtasis pagrindas turi būti atmestas.

Dėl penktojo pagrindo, pagrįsto įrodymų iškraipymu

83 Kaip penktąjį pagrindą, kuris yra susijęs su skundžiamo sprendimo 142–171 punktais, ieškovės nurodo tai, kad Pirmosios instancijos teismas iškraipė įrodymus konstatuodamas, jog Komisija įrodė ekonominį poveikį.

84 Konkrečiai apeliantės tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas iškraipė įrodymus nuspręsdamas, kad Komisija pakankamai įrodė, jog kainos buvo didesnės nei būtų buvusios, jei nebūtų buvę kartelio. Komisijos įrodymai, kurių buvimą Pirmosios instancijos teismas pripažino skundžiamo sprendimo 154–160 punktuose, apeliančių nuomone, rodo tik realų kainų lygį, tačiau nenagrinėja galimo kainų lygio nesant susitarimo.

85 Šiuo klausimu reikia priminti, kad faktinių aplinkybių vertinimas nėra Teisingumo Teismo kontrolei pateiktinas teisės klausimas, išskyrus atvejus, kai Pirmosios instancijos teismas iškraipė įrodymus (žr., pavyzdžiui, 2001 m. birželio 21 d. Sprendimo *Moccia Irme ir kt. prieš Komisiją*, C-280/99 P–C-282/99 P, Rink. p. I-4717, 78 punktą).

86 Tačiau apeliantės neįrodė, kad buvo iškraipyti įrodymai. Jų kritika dėl Pirmosios instancijos teismo argumentų yra nepagrįsta. Kaip nurodė generalinis advokatas išvados 124 punkte, iš ginčijamo sprendimo turinio ir skundžiamo sprendimo matyti, kad Komisija pateikė daug įrodymų dėl kainų išaugimo, kurį lėmė kartelis, ir kad šiuos įrodymus Pirmosios instancijos teismas išsamiai išnagrinėjo. Atmesdamas apeliančių argumentus, kuriais jos siekė įrodyti, kad nebuvo įrodyta, jog kainos buvo didesnės nei butų buvusios oligopolijos atveju nesant pažeidimo, Pirmosios instancijos teismas nagrinėdamas įrodymus neįžvelgė juose to, ko akivaizdžiai nebuvo.

87 Todėl reikia atmesti penktąjį apeliacinio skundo pagrindą.

Dėl šeštojo pagrindo, pagrįsto principo, jog Komisija privalo laikytis savo nustatytų taisyklių, pažeidimu

88 Kaip šeštąjį pagrindą apeliantės nurodo tai, kad Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 191–206 punktuose pažeidė principą, jog Komisija privalo laikytis savo nustatytų taisyklių.

89 Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad Komisija, nustatydama pradinį baudos dydį, atsižvelgė tik į bendrą apeliančių visų produktų apyvartą bei į pasaulinę lizino apyvartą, ir todėl ji nesilaikė savo pareigos atsižvelgti į nagrinėtiną apyvartą. Nepaisant to, kad Komisija nesilaikė savo gairių, Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad bauda buvo teisėta, nes ji nepažeidė proporcingumo principo. Pirmosios instancijos teismas negali, bent jau nenurodydamas motyvų, leisti Komisijai pažeisti savo pačios gaires. Leidimas Komisijai nesilaikyti gairių tik prižiūrint, kad būtų laikomasi proporcingumo reikalavimų, gali pažeisti teisinio saugumo ir gero administravimo principus bei diskriminuoti apeliantes kitų įmonių, kurioms gairės yra taikomos, atžvilgiu.

90 Dėl šių priežasčių Pirmosios instancijos teismas turėjo remtis gairėse nurodytu metodu dėl baudų, atsižvelgdamas į nagrinėtiną ADM apyvartą, kad nustatytų teisingą baudų dydį. Nesilaikydamas šių reikalavimų jis pažeidė principą, kad Komisija turi laikytis savo nustatytų taisyklių.

91 Šiuo klausimu reikia priminti, kad nors elgesio taisyklės, kuriomis siekiama išorinio poveikio, kaip yra gairių, skirtų ūkio subjektams, atveju, negali būti kvalifikuojamos kaip teisės norma, kurios administracija turi paisyti bet kuriuo atveju, vis dėlto jos nustato elgesio taisyklę, nurodančią sektiną praktiką, nuo kurios tam tikru atveju administracija negali nukrypti nenurodydama priežasčių, atitinkančių vienodo požiūrio principą (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 209 ir 210 punktus).

92 Pirmosios instancijos teismo negalima kaltinti leidus Komisijai taikyti gaires klaidingai. Iš tikrųjų skundžiamo sprendimo 197 punkte nusprendęs, kad Komisija, remdamasi ADM pasauline apyvarta ir neatsižvelgdama į jos apyvartą lizino rinkoje EEE, nesilaikė gairių 1 straipsnio A dalies ketvirtosios ir šeštosios pastraipos, Pirmosios instancijos teismas pats nustatė, ar baudos dydis yra tinkamas.

93 Vis dėlto kai Komisija vertindama nagrinėjamą pažeidimą tinkamai neatsižvelgė į tam tikrą elementą ir Pirmosios instancijos teismas konstatavo gairių pažeidimą bei naudodamasis savo neribota jurisdikcija priėmė savo sprendimą byloje, lygybės ir teisinio saugumo principai reikalauja, kad jis pirmiausia patikrintų, ar atsižvelgus į tą elementą, baudai vis tiek taikomos šios gairės, nes proporcingumo principas taikomas tik po tokio įvertinimo.

94 Todėl Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą taikydamas tik proporcingumo kriterijų.

95 Tačiau skundžiamo sprendimo 203–205 punktuose pateiktame vertinime iš ADM lizino pardavimo apyvartos EEE netiesiogiai matyti, kad jei Komisija būtų teisingai

taikiusi gaires atsižvelgdama į šią apyvartą, baudos nustatymo rezultatas būtų buvęs toks pats.

96 Šeštasis pagrindas turi būti atmestas.

Dėl septintojo pagrindo, pagrįsto proporcingumo principo pažeidimu

Apeliančių argumentai

97 Septintajame pagrinde apeliantės kaltina Pirmosios instancijos teismą pažeidus proporcingumo principą, kaip jis išaiškintas Teisingumo Teismo ir Pirmosios instancijos teismo. Skundžiamo sprendimo 199–202 punktuose jis neteisingai atmetė argumentą, jog proporcingumo principas reikalauja baudos ir atitinkamos apyvartos tam tikros tarpusavio priklausomybės, kuriuo remiantis darytina išvada, kad bauda, lygi 115 % minėtos apyvartos, kaip šioje byloje, yra neproporcinga. Ją apskaičiuodamos apeliantės remiasi savo apyvarta lizino rinkoje EEE per paskutinius pažeidimo metus.

98 Jos tvirtina, jog priešingai nei skundžiamo sprendimo 200 punkte nusprendė Pirmosios instancijos teismas, 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendime *KNP BT prieš Komisiją* (C-248/98 P, Rink. p. I-9641) nurodomas bendro taikymo principas, kad sankcija turi būti proporcinga įmonės dydžiui produkto, kuris yra pažeidimo objektas, rinkoje.

99 Apeliantės tvirtina, kad šios bylos faktinės aplinkybės yra identiškos faktinėms aplinkybėms bylos, kurioje buvo priimtas 1994 m. liepos 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *Parker Pen prieš Komisiją* (T-77/92, Rink. II-549), kuriame šis teismas sumažino baudą dėl to, jog Komisija nepakankamai atsižvelgė į atitinkamą apyvartą. Tai, kad minėtoje byloje *Parker Pen prieš Komisiją* buvo sumažinta tik galutinė bauda, o ne pradinis baudos dydis, skaičiuojamas pagal pažeidimo sunkumą, neturi jokios reikšmės. Minėtoje byloje pradinis baudos dydis atskirai nebuvo skaičiuojamas. Be to, apeliantėms paskirta bauda yra neproporcinga, palyginti su atitinkama apyvarta, tiek atsižvelgiant į galutinę baudą, tiek į pradinį baudos dydį pagal pažeidimo sunkumą.

Teisingumo Teismo vertinimas

100 Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką siekiant nustatyti baudą yra leidžiama atsižvelgti į įmonės bendrą apyvartą, kuri, nors apytiksliai ir nepakankamai, rodo įmonės dydį ir jos ekonominę galią, ir į prekių, kurios yra pažeidimo objektas, apyvartos dalį, kuri gali parodyti pažeidimo mastą. Nė vienam iš šių dydžių negalima suteikti per daug reikšmės kitų vertinimo kriterijų atžvilgiu, kad tinkamo baudos dydžio nustatymas nebūtų paremtas paprastu apskaičiavimu nuo bendros apyvartos. Tai visų pirma galioja tuomet, kai atitinkamos prekės sudaro tik nedidelę dalį šios apyvartos (minėtų sprendimų *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 121 punktas ir *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 243 punktas).

101 Tačiau Bendrijos teisėje nėra bendro taikymo principo, jog sankcija turi būti proporcinga įmonės dydžiui prekės, kuri yra pažeidimo objektas, rinkoje.

102 Skundžiamo sprendimo 200 punkte Pirmosios instancijos teismas atmetė apeliančių argumentus nurodydamas:

„<...> Iš tikrųjų iš Bendrijos teismų praktikos matyti, kad Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje nustatytomis ribomis su nuoroda į bendrą įmonės apyvartą siekiama išvengti, jog baudos būtų neproporcingos, palyginti su įmonės dydžiu (minėto sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 119 punktas). Kadangi galutinė bauda neviršija 10 % *ADM* praėjusių verslo metų bendros apyvartos, ji negali būti laikoma neproporcinga tik dėl to, kad viršija apyvartą atitinkamoje rinkoje. Reikia pažymėti, kad apeliantės daro nuorodą į (minėto sprendimo *KNP BT prieš Komisiją* 61 punktą), kuriame (Teisingumo Teismas) tarp kitko pabrėžė, jog „<...> Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi siekiama užtikrinti, kad bauda būtų proporcinga įmonės dydžiui produktų, kurie yra pažeidimo objektas, rinkoje". Be to, kad minėto sprendimo 61 punkte Teisingumo Teismas aiškiai darė nuorodą į minėto sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 119 punktą, dar reikia pabrėžti, kad ši formuluotė, vėlesnės teismų praktikos neatkartota, yra susijusi su konkrečiomis bylos, kurioje buvo priimtas minėtas sprendimas *KNP BT prieš Komisiją*, aplinkybėmis. Toje byloje ieškovė Komisijai priekaištavo, kad nustatydama jos rinkos dalį ši atsižvelgė į pardavimo grupės viduje apimtį, ir šį požiūrį Teisingumo Teismas dėl pirmiau nurodytų motyvų vis dėlto patvirtino. Vadinasi, iš to negali būti daroma išvada, jog nagrinėjamoje byloje ADM skirta bauda yra neproporcinga."

103 Tokia argumentacija nėra teisiškai klaidinga.

104 Kalbant apie minėtą sprendimą *Parker Pen prieš Komisiją* reikia pažymėti, kad iš jo 94 punkto matyti, jog Pirmosios instancijos teismas tik taikė minėto sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 121 punkte nurodytas ir šio sprendimo 100 punkte primintas taisykles.

105 Be to, Teisingumo Teismas, apeliacinio skundo stadijoje priimdamas sprendimą dėl teisės klausimų, dėl teisingumo pagrindų negali pakeisti savu vertinimu Pirmosios instancijos teismo, kuris, įgyvendindamas savo neribotą kompetenciją, priima sprendimą dėl įmonei už Bendrijos teisės pažeidimą paskirtos baudos dydžio, vertinimo (minėto sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 245 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

106 Todėl septintąjį pagrindą reikia atmesti.

107 Iš to, kas pasakyta, reikia konstatuoti, kad apeliacinis skundas turi būti atmestas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

108 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį, taikomą apeliacinėse bylose pagal šio reglamento 118 straipsnį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to prašė. Kadangi Komisija prašė priteisti bylinėjimosi išlaidas iš *ADM Company* ir *ADM Ingredients*, o pastarosios pralaimėjo bylą, jos turi jas padengti.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. **Atmesti ieškinį.**

2. **Priteisti iš Archer Daniels Midland Co. ir Archer Daniels Midland Ingredients Ltd bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.